

Till
Kulturdepartementet

Stockholm den 14 maj 2009
Dnr. 09049

Betänkande SOU 2009:16 Betänkande av Kulturutredningen

Kungl. Musikaliska Akademien får härmed avge bifogat yttrande över betänkande SOU 2009:16: Grundanalys, Förnyelseprogram och Kulturpolitikens arkitektur av Kulturutredningen.

Kjell Ingebretsen
Preses
Kungl. Musikaliska Akademien

Åke Holmquist
Ständig Sekreterare
Kungl. Musikaliska Akademien

Bil.: Yttrande

KUNGL. MUSIKALISKA AKADEMIENS YTTRANDE ÖVER

SOU 2009:16: BETÄNKANDE AV KULTURUTREDNINGEN

Kungl. Musikaliska Akademien välkomnar regeringens beslut att tillsätta en kulturutredning. I den nu framlagda betänkandet finns analyser och överväganden, som Akademien kan ställa sig bakom. Med tillfredsställelse konstaterar vi att utredningen har uppmärksammat frågor och problem, som Akademien under många år har engagerat sig i för att finna konstruktiva lösningar. Det gäller till exempel konstnärernas ekonomiska villkor, den nya konstmusikens ställning i institutioner och i det fria musiklivet samt de svenska dirigenternas arbetsmarknad. Akademien kan också konstatera att utredningen har stimulerat till en mycket livlig debatt med en medial genomslagskraft som är sällsynt när det gäller kulturpolitik och de konstnärliga uttrycken. I det avseendet har utredningen därför redan spelat en viktig roll.

Mot denna bakgrund beklagar Akademien att den tvingas konstatera att utredningen i stora stycken är en besvikelse. Innan vi går in på de enskilda avsnitten, vill vi här sammanfatta vår kritik och invändningar:

Utredningen är i stora delar en **förvaltningsutredning**, en tjänstemannaprodukt där ett konstnärligt perspektiv med problematisering och förslag till en konst- och konstnärspolitik saknas i det närmaste helt och hållet. Vi ser den främsta orsaken till detta att utredningen och dess referensgrupper dominerats av kulturpolitikens tjänstemän. Det är därför helt nödvändigt att regeringen tillsätter en **utredning** för att utforma en **konst- och konstnärspolitik**.

Utredningen har haft ett marknadsinriktat **nyttoperspektiv** som resulterat i ett vidlyftigt kulturbegrepp med en hos utredningen uppseendeväckande beröringsångest när det gäller konsten och konstnärerna. I det niohundra sidor långa betänkandet förekommer en diskussion om konstnärerna och deras villkor på en handfull sidor. De tendenser som under de senaste årtiondena funnits till en instrumentalisering av konsten, får här full genomslagskraft. Konsten skall vara en *mädchen-für-alles*, vara nyttig för att säkra samhällets tillväxt. Konsten och konstnärerna uppfattas som redskap för politiska syften (miljö, hälsa, tillväxt, turism etc).

Centralisering och **stordrift** tycks vara det som ska lösa kulturens problem på den nationella nivån. Sammanslagning av en mängd myndigheter och institutioner till tre jättelika **sfärer** motverkar direkt konstens möjligheter att verka och utvecklas. För utredarna är denna

mångfald ett problem, eftersom de inte förstått att den just speglar kulturens många uttryck och därmed behov av spetskompetens. Hela den förslagna förvaltningsorganisationen är otydlig och kommer att leda till en oöverskådlig byråkrati med ständiga ”gränskonflikter” mellan myndigheterna, diffusa ansvarsförhållanden och framförallt en försvagning av konstnärernas inflytande.

Kulturpolitik har främst handlat om **tillgänglighet** och hur kulturen skall spridas. Den bygger på en **folkbildningstradition**, som utredningen glädjande nog inte bara bejakar utan lyfter fram som en grundbult för politikområdet. Det är därför beklagligt att man vill stöpa om den traditionen till ett svårtolkat **medborgarengagemang** inom ramen för det som något oklart benämns **civilsamhället**. Det är inte längre kulturens plats i samhället som utredningen fokuserar på utan vad medborgaren själv vill göra och ta del av. Det är medborgarnas behov som är avgörande inte konstens förmåga att väcka behov av upplevelser, bredda våra insikter och erfarenheter, hjälpa oss att se och möta tillvarons komplexitet och så vidare. Utredningens ovilja att diskutera, problematisera och ta ställning till kvalitetsbegreppet leder till sådana konsekvenser.

Utredningens *raison d’être* är enligt utredarna att **kulturpolitiken** förlorat i betydelse eftersom den ”...*inte förändrats som den borde för att ligga i fas med samhällets omdaning*”. Detta är ett av många dåligt underbyggda ställningstaganden i betänkandet och som syftar till att motivera en stor förvaltningsreform. Akademien hävdar bestämt att det är en myt att kulturpolitiken legat stilla medan det omgivande samhället har förändrats. Utredarna har inte lyckats bevisa vad som brister och vilka vinsterna av de föreslagna förändringarna blir annat än kostnadskrävande och riskabla sammanslagningar. Enligt vår uppfattning är kulturpolitikens problem och brister en följd av otillräckliga ekonomiska resurser med utebliven kompensation för pris- och lönestegringar. Den kulturpolitiska debatten har i alltför ringa utsträckning handlat om kulturens materiella villkor, om dess resurser och fördelning.

I utredningen förekommer **begrepp** – sfärer, aspektpolitik, civilsamhället, arenor och så vidare – som är illa definierade och diffusa och som leder till en **självgående vokabulär** som gör att betänkandet i betydande delar är **illa skrivnen**.

Kapitel 7 Vårt program för förnyelse

Vi delar inte utredarnas uppfattning att kulturpolitiken har en undanskymd plats i dagens samhälle. Den är snarare viktigare idag än tidigare. Att man ser över kulturpolitikens mål efter 35 år är naturligt. Kulturpolitikens problem är inte brist på engagemang hos medborgarna, snarare att politikområdet har vidgats utan att tillräckliga ekonomiska resurser har tillförts.

Betänkandet beskriver en ny konstnärsroll: ”*Vi kan tala om en expansion av konstnärsrollen där konstnären blir medborgare, aktivist, etnolog, journalist...*”. Akademien finner definitionen svårsmält. Vad vi verkligen vet är att kreativiteten och konsten spelar en större roll i vårt informationssamhälle än någonsin tidigare. Därvidlag är definitionen på rätt väg. Det stora problemet här är att utredningen i sig är ett haveri vad gäller synen på konsten och konstnärsrollen. Då räcker det inte att utreda och konstatera att konstnären har en mängd olika roller. Konstnärspolitiken måste vara betydligt kraftfullare. En konst- och konstnärspolitik måste till för att utredningen skall ha någon betydelse och syfte.

Kapitel 8 Mål för kulturpolitiken

I inledningen till de kulturpolitiska målen saknas ett upplevelseperspektiv, det vill säga varför människor söker sig till kulturupplevelser. Den i sig positiva skrivningen "...verka för att *alla ges möjlighet att fritt utveckla sina skapande förmågor*" förutsätter goda konstnärliga förebilder, som ger människor upplevelser, något som utredningen dock helt förbigår.

I avsnittet 8.2.3 ges ingen förklaring till varför man inte vill ha ett **konstnärlig kvalitetsmål**. Vi menar att en kulturutredning som inte ens för en diskussion och problematiserar kvalitetsbegreppet reducerar trovärdigheten och legitimiteten i de politiska förslag som läggs fram. En kulturpolitik utan kvalitetsmål är inte möjlig. Det märkliga är att utredningens andra mål – "*att stödja konstnärligt skapande och ge plats för konstens förmåga att gestalta, bryta mönster och vidga det möjligas rum*" – är ett försök att beskriva kvalitet.

I kommentaren till detta mål (sid. 43) heter det att det på den allmänna nivån inte finns skäl att skilja mellan konstnärliga genrer eller "*mellan professionellt utövad och annan konstnärlig verksamhet*". Därmed bejaktar utredarna den olyckliga motsättning mellan professionalism och amatörism inom kulturområdet, som funnits alltsedan 1974 års kulturpolitik och som innebär att det är fullt acceptabelt att likställa professionellt och amatöristiskt kulturutövande. Något motsvarande förekommer inte inom något annat politikområde.

Vi **föreslår** därför att målet ges följande lydelse: *att stödja professionellt konstnärligt skapande och ge plats för konstens förmåga att gestalta, bryta mönster och vidga det möjligas rum*".

Kapitel 9 Kulturpolitik, civilsamhälle och folkbildning

Utredarna ger sken av att kulturen verkar i ett vakuum utan kontakt med det som i betänkandet kallas civilsamhället, vilket är både provocerande och orimligt. Den som har minsta kännedom om kulturlivet vet att varje dag året runt etablerar institutioner, det fria musiklivet och konstnärer samarbeten med detta. Det är en självklarhet att kulturens företrädare inkluderar civilsamhället och att dialog och kommunikation ständigt måste upprätthållas och utvecklas. För att det ska ske behövs inte såsom föreslås en gigantisk förvaltningsreform med oöverskådliga ekonomiska konsekvenser, som definitivt inte gynnar konsten.

Utredarna vill att kulturinstitutionerna bör ges "*tydliga uppdrag att i högre grad inkludera det civila samhället i sina arbetsprocesser*". Vi ställer oss frågan vad som menas med *arbetsprocesser*? Avses konstnärliga arbetsprocesser eller handlar det om något slags administrativt samarbete? Tänker sig utredningen att till exempel Göteborgsoperan ska samarbeta med amatörcörer i regionen?

Kapitel 10 Kulturpolitiken som aspektpolitik – samspelet med andra samhällsområden

Vi delar uppfattningen om **skolans ansvar** för de estetiska ämnena (10.1). Men det behövs tydligare direktiv för vilka krav som ska ställas på skolan. Risken finns annars att aspektpolitiken på skolans område landar i enskilda författar- och tonsättarbesök i stället för en genomgripande pedagogisk konstnärsnärvaro. Konst är estetiska kunskapsområden som idag är underutnyttjade.

Vi har med stor tillfredsställelse konstaterat att Utbildningsdepartementet har avvisat gymnasieutredningens förslag om att de estetiska ämnena ej skall vara obligatoriska. Samtidigt konstaterar vi att dessa riskerar att hamna mellan två stolar, mellan Utbildnings- och Kulturdepartementen. Det krävs därför **organisatoriska lösningar** för att komma tillrätta med det och vi uppmanar Kulturdepartementet att snarast ta sådana initiativ. Det gäller naturligtvis också högre utbildning, forskning och eftergymnasial utbildning för kulturområdet (10.2).

Vad gäller **kulturföretagande** och **entreprenörskap** vill vi påpeka att sanningen är att många konstnärer idag är egenföretagare utan att detta inneburit någon förändring av deras möjligheter till fler arbetstillfällen och uppdrag. En högre grad av egenföretagande skapar inte i sig en bättre arbetsmarknad för konstnärerna. Att hänvisa till ett utökat entreprenörskap utan att diskutera hur den marknad ser ut där de konstnärliga entreprenörerna skall verka är därför enligt vår uppfattning ohederligt.

Konst är ett **kunskapsområde** och konstnärerna besitter en stor estetisk kompetens och kunskap, som inte tas tillvara av det offentliga eller näringslivet. Det borde vara en politisk uppgift med högsta prioritet. Utredarna vill att konstnärerna tar till sig näringslivets definition av entreprenörskap, nämligen att etablera verksamheter för ekonomisk vinning. Den synen avvisar vi och vill i stället använda en annan innebörd av begreppet, enligt vilket innovatörer/konstnärer skapar nya samband mellan verksamheter och idéer samt nya strukturer.

Utredningens raljanta skrivning om konstnärernas **självbild** (sid. 157) betraktar vi som ett intellektuellt haveri, men som speglar den uppfattning som genomsyrar betänkandet, nämligen konsten och konstnärerna som ett slags bihang till kulturpolitiken: *”Genrer och specialiserade ändamål och verksamheter har sitt stora värde och sin givna plats i kulturpolitiken, men de bör inte få dominera det överordnade perspektivet. Då bakbinds politiken och får svårigheter att ge uttryck för samlade och strategiska prioriteringar* (14.1 sid. 16). Det är en formulering som känns främmande i ett demokratiskt samhälle, som värnar om sina konstnärer och bekräftar de kreativa och estetiska kunskapsområdenas viktiga position i informationssamhället.

Vi instämmer i utredningens uppfattning om konstens möjligheter att bidra till regional utveckling (10.4). Men synen på konsten som en *”resurs”* är instrumentell.

Om aspektpolitiken skall nå det syfte som utredningen vill, måste synen på kultur som en **nyttoföreteelse** överges. Det krävs en grundläggande respekt för **kulturens egenvärde** för att skapa möjligheter till symbios och samarbete. Det är viktigt att uppmärksamma de starka

konstnärliga personligheterna som föredömen. Utan dessa och utan en högkvalitativ konst, kan kulturen aldrig lämna bidrag till tillväxt och utveckling.

Vi instämmer i utredningens överväganden och förslag vad gäller kultur och hälsa (10.5) och miljö (10.6).

Kapitel 11 EU-samarbeten och internationella frågor

Vi förordar konstnärliga **utbytesprojekt** framför kulturpolitiska samarbetsprojekt. Utbyten ger större konstnärlig frihet i planering och genomföranden än politiska samarbeten.

Reglerna för enskilda konstnärer, organisationer och institutioner för att söka EU-bidrag måste förenklas i betydande utsträckning.

Förslaget om en översyn av **kulturrådens** placeringar måste syfta till att dessa lokaliseras till länder, som kan medverka till meningsfulla konstnärliga utbytesprojekt och tydligare omfatta kulturarvet.

Vi ställer oss bakom förslaget att strategier för EU-samarbete och annat internationellt samarbete måste utformas.

Vi vill med emfas framhålla att konstnärliga utbytesprojekt måste kunna genomföras också bilateralt utan att EU involveras.

Kapitel 12 Ökat samspel mellan stat, landsting och kommun – portföljmodellen

Akademien är positiv till modellen som sådan, men statens roll i förhandlingarna är alltför svag och odefinierad.

Statens förhandlingar med regionerna, i vilken form de än sker, måste ha som underlag tydliga **beting**, som regionerna måste acceptera. Det räcker inte med generella överenskommelser utan tydliga krav och uppdrag. På så sätt värnas såväl starka profiler som kulturbredd och kulturhöjd.

Exempel på beting kan vara att regionerna åläggs att använda en del av de statliga resurserna för kompositionsbeställningar och/eller att orkesterinstitutioner i regionen åläggs att engagera svenska dirigenter i en utsträckning som man träffar avtal om.

Den springande punkten är hur förhandlingsprocessen genomförs. Det måste således vara en gemensam agenda för hela landet för att undvika ojämlikheter mellan regionerna. Det är staten som måste ange förutsättningarna för förhandlingarna, som bygger på den nationella kulturpolitiken och de grundläggande värden som alla regioner måste acceptera. Vi menar att betänkandet i detta avseende är alldeles för vag.

Utredarna menar att förhandlingarna skall utgå från medborgarnas **behov**. Det är självklart att de regionalt förhandlingsansvariga måste ha en relation till medborgarna, men betänkadets syn i detta avseende går emot vad som är essensen i det konstnärliga skapandet och i den fria forskningen. Det är byråkraters uppdrag att besvara redan ställda frågor, det vill säga medborgarnas behov. Konstens uppgift är och har alltid varit att formulera behoven.

Vi finner det uppseendeväckande att utredningen lämnar **Stockholm**, landets huvudstad, utanför portföljmodellen och föreslår att en särskild utredare ska utarbeta riktlinjer för statens samverkan med staden. Vi ifrågasätter starkt denna idé. Varför har man inte utrett hur portföljmodellen ska kunna anpassas till huvudstaden.

Kapitel 13 Centralt fördelade stöd, konstnärernas villkor och en skild finansiering av kulturverksamhet

Akademien delar helt uppfattningen att anslag måste finnas kvar på nationell nivå utanför portföljmodellen för att genomföra en nationell kulturpolitik

Vi avvisar förslaget att slå ihop de tre **allianserna** till en scenkonstallians (13.1.1). Utredningens förslag i detta avseende är en konsekvens av dess övertro på stora byråkratiska strukturer där administrativ effektivitet är överordnat innehållet (konsten). En sammanslagning av allianserna är inte till gagn för de enskilda konstarna.

Vi instämmer i förslaget att bidraget till kultur i **arbetslivet** ska ligga kvar på nationell nivå (13.1.2).

Vi är av den bestämda uppfattningen att det statliga **fonogramstödet** (13.2.2) skall finnas kvar som ett öronmärkt stöd och inte, som utredningen föreslår, ingå i ett allmänt stöd för kulturpolitiska insatser på musikområdet.

I betänkandet heter det att ”...*en viss tveksamhet kan resas mot att staten bedömer fonogram på titelnivå...*”. När man på detta sätt skriver att staten inte ska göra bedömningar, säger man samtidigt att staten ska göra det genom att lämna över till marknaden att bestämma vilka titlar som ska ges ut.

Genom att den statliga bedömningen av ”*fonogram på titelnivå*” sker i ett kollegium med hög konstnärlig kompetens och branschkunskande, garanteras att kvalitet och ansvar för musikärvet sätts före marknadens vinstintressen.

Om Caprice läggs ned, som utredningen föreslår, kräver vi att staten ta ansvar för den mycket omfattande katalogen, som är vårt musikärv, och tillgängliggör den för allmänheten. De medel som skulle frigöras om Caprice upphör, måste oavkortat gå till Kulturrådet för att användas som fonogramstöd.

Vi delar utredningens uppfattning att bidrag på nationell nivå till de **fria grupperna** är av mycket stor betydelse för ett vitalt musikliv. Utredningen föreslår att nuvarande bidragssystem med mindre bidrag till många grupper ersätts med större bidrag till färre grupper. Vi finner detta förslag dåligt underbyggt. Akademien anser att det kan motverka syftet med att säkra att de fria grupperna vitaliserar musiklivet. Lösningen är därför att **större ekonomiska resurser** ges till detta område. Varför just de fria grupperna får, enligt

utredningen, nöja sig med oförändrade resurser, medan ökade bidrag föreslås för att genomföra förvaltningsreformen, är obegripligt och utmanande.

Eftersom stödet till arrangörer skall inkluderas i portföljmodellen och stödet till de fria grupperna skall ligga kvar på nationell nivå, krävs, enligt vår uppfattning, en organisatorisk struktur på nationell nivå som garanterar att, såsom utredningen skriver, *”de fria grupperna ska kunna turnera över hela landet utan att känna några regionala eller lokala begränsningar”* (sid. 309).

Trots att utredarna inte finner det meningsfullt att diskutera **kvalitetsbegreppet** och därför avstår från att föreslå något mål som syftar på konstnärlig kvalitet, hävdar man att *”den konstnärliga kvaliteten, som är den bedömningsgrund som de offentliga stöden till de fria grupperna vilar tyngst på, kan också ha olika innebörd ur ett nationellt respektive lokalt eller regionalt perspektiv”*. Vem som ska avgöra dessa olika kvaliteter, framgår inte, men med tanke på utredningens ”ideologi” att kulturpolitiken har företräde framför konsten, finns det anledning att tro att bidragen till de fria grupperna kommer att fördelas av kulturadministratörer, något som är helt oacceptabelt för Akademien. Administratörerna skall enbart verkställa de beslut som konstnärligt kompetenta kollegier kommer fram till.

Akademien stöder orkesterutredningens och därmed kulturutredningens förslag vad gäller en jämnare tillgång till **orkestermusik** över hela landet genom en utvidgad och mer frekvent turnéverksamhet.

Vi vill med kraft understryka utredningens bekymmer över orkestrarnas **repertoarpolitik** och att så få **inhemska dirigenter** erbjuds engagemang. Vi *föreslår* därför att staten villkorar bidrag till orkestrar, länsmusik och operahus för att väsentligt öka andelen av den nya och äldre svenska musiken och engagemanget av svenska dirigenter och solister.

Vi vill också understryka utredningens skrivning om att tonsättare måste få rimlig ersättning för sina verk. Men som i så många andra sammanhang i betänkandet nöjer sig utredarna med att konstatera att problem finns utan att komma med förslag till åtgärder. Vi *föreslår* därför även här att bidrag till såväl det institutionella som till det icke-institutionella musiklivet skall vara villkorade i fråga om att musik skall beställas och att tonsättarna ersätts enligt avtal.

Vi välkomnar förslaget att stiftelsen **Framtidens kultur** får en efterföljare (13.5) under förutsättning att det handlar om helt nya resurser för en sådan organisation och inte en omfördelning av befintliga medel.

I utredningen heter det att nuvarande **ekonomiska villkor till tonsättare och frilansmusiker** är oacceptabla: *”De konstnärer som anlitas inom ramen för den offentliga kulturpolitiken måste få ersättning som ligger på en rimlig nivå i relation till deras arbetsinsatser”*. Att något sådant ska behöva sägas i dagens Sverige efter decennier av kulturpolitik och kulturutredningar är uppseendeväckande.

Lika uppseendeväckande är att utredningen ägnar så liten uppmärksamhet åt problemet, vilket bara kan förklaras med dess syn på konsten som ett bihang till kulturpolitiken.

Akademien ställer sig helt främmande till utredningens uppfattning att omorganisationer, aspektpolitik och entreprenörskap löser konstnärernas dåliga ekonomiska villkor. En förändring kan bara komma till stånd om kulturområdet tillförs **större resurser** samt att institutioner och det fria musiklivet tvingas ge rimliga ersättningar.

Utredningen anser att det finns ett behov av **enskild finansiering** som komplement till den offentliga inom kulturområdet (13.8).

Sponsring samt enskild/privat finansiering kommer aldrig att få mer än en marginell betydelse för kulturen. Idag utgör den 1 % av kulturens finansiering. En ökning om 100 % till totalt 2% förändrar naturligtvis inte situationen även om sponsorbidrag kan ha stor betydelse för enskilda projekt och evenemang. Sponsring är tillfällig och beroende av den ekonomiska konjunkturen, företagets marknadsstrategi och/eller attityder hos företagsledningen. Det bekräftas tyvärr med all önskvärd tydlighet av vad som händer med sponsringen i dagens finanskris. Sponsringbidrag är otrogna pengar som aldrig kan betraktas som permanenta i kulturens finansiering.

Vi stöder förslaget om full avdragsrätt för sponsorbidrag.

Kapitlen 14-17 Arkitektur för en samlad kulturpolitik; En sfär för frågor om arkiv, bibliotek och språk; En sfär för frågor om samtid, historia och livsmiljö; En sfär för konstarterna

Akademien avvisar förslaget att organisera tre **sfärer** genom sammanslagningar av myndigheter och organisationer.

För utredarna är mångfalden av organisationer uppenbarligen ett byråkratiskt problem. Deras totala brist på ett konstnärligt perspektiv gör att man inte förstår eller vill förstå att mångfalden återspeglar mångfalden i konstnärliga uttryck och verksamheter och därmed gynnar spetskompetens och yppersta kvalitet i dessa organisationer.

Sfärens bemanning är oklar och åtminstone när det gäller **sfären för konstarter** förefaller det som om den ska bemannas i första hand med tjänstemän. Till skillnad mot de båda övriga sfärerna skall den dessutom vara en så kallad enrådsmyndighet, vilket inte stämmer överens med ambitionen att utveckla samarbetet med civilsamhället. Hur sfärerna egentligen ska fungera, berörs nästan inte alls. Deras roll i portföljmodellen är mycket diffus liksom deras förhållande till det föreslagna nya Kulturrådet.

Vi förordar inte status quo när det gäller de nationella/centrala myndigheterna och organisationerna utan vill att dessa ständigt utvecklas samt ges större resurser. Utredningen har inte på något sätt kunnat visa att dagens situation är problematisk. Om det finns problem är de av ekonomisk art.

Vi instämmer i utredningens uppfattning att Rikskonserter läggs ned och att en ny nationell institution bildas med ansvar för nationella uppgifter. Denna institution skall finansieras till 100 % med de ekonomiska medel som frigörs genom Rikskonserterns nedläggning. Akademien *föreslår* att viktiga uppdrag för denna nya institution är:

- Kompositionsbeställningar
- Konstnärlig utveckling genom ett kammarmusikens nav (se nedan)
- Nationell scen för jazz
- Nationell scen för folkmusik
- Ansvar och drift av konsertscenen Nybrokajen 11

Kungl. Musikaliska Akademien har i **Manifest för kammarmusiken** lämnat konkreta förslag till Kulturdepartementet och Kulturutredningen om hur kammarmusiken skall kunna utvecklas. Det är uppseendeväckande att utredningen helt förbigår det, vilken möjligen kan förklaras med den totala bristen på konstnärligt perspektiv. Manifestet har på Akademiens uppdrag utarbetats av enbart konstnärer och därmed har ett kulturpolitiskt angeläget område genomgått av konstnärliga bedömningar, analyser och förslag.

Inom kammarmusikens område – det gäller naturligtvis även övriga musikens områden – är det viktigt att göra skillnad mellan konstpolitik och kulturpolitik. Med andra ord måste väsentliga resurser dirigeras till konstnärlig produktion och inte enbart till förmedlingsledet. Kammarmusiken som näringskammare och grundforskningsmiljö måste värnas och vidareutvecklas och tillräckliga resurser ges till de fria musiker och tonsättare som ägnar sig åt denna konst. Kammarmusikens konstnärligt starka innehåll är inte tillräckligt tillvaraget vare sig i nuvarande strukturer eller i Kulturutredningen.

Kammarmusiken måste få ett statligt uppdrag att bilda ett **nav**, ett nav som är konstnärligt ansvarstagande, producerande och stimulerande på flera plan samtidigt. Med ett nav värnas också den **konstnärliga självständigheten** som viktig drivkraft. Bildandet av ett kammarmusikens nav parallellt med en utveckling av professionella arrangörer runt om i landet och ökade möjligheter för fria grupper och tonsättare att söka stöd, banar väg för en stark konstnärlig utveckling av det breda fält som kammarmusiken utgör.

Akademien har ingenting att erinra mot Kulturutredningens beskrivning (17.3) av verksamheten vid **EMS** (Elektroakustisk musik i Sverige). Beträffande utredningens förslag om att EMS ”*bör fortsätta under nytt huvudmannaskap*” måste påpekas att detta föranleds av förslaget om att avveckla Rikskonserter i nuvarande form. Mot den bakgrunden anser vi att EMS snarast måste ges en trygg och långsiktig lösning i fråga om huvudmannaskapet. Det är Akademiens uppfattning att EMS skall vara **anslagsfinansierad** och ligga kvar på **statlig nivå** med ett fördjupat uppdrag nationellt/internationellt uppdrag enligt utredningens förslag, ha ett självständigt konstnärligt ledarskap med inflytande från musiklivet enligt nuvarande modell, det vill säga en bibehållen struktur med styrgrupp och styrdokument och tilldelas resurser för att på allvar kunna verka nationellt för utvecklingen inom konstområdet. I dagsläget ser vi dock ingen självklar organisation med beredskap att förvalta huvudmannaskapet för EMS på det sätt som skulle vara önskvärt.

Utredningen lyfter fram förankringen i styrgruppen som central för EMS verksamhet. Med styrgruppen avses den så kallade Stiftargruppen bestående av representanter för EMS-användarna (VSMS), Sveriges Radio, Föreningen Svenska Tonsättare (FST), Kungl. Musikaliska Akademien (KMA) och Sällskapet för Elektroakustisk Musik i Sverige (SEAMS) samt ordförandeskapet från huvudmannen Rikskonserter. Vi *föreslår* därför enligt förslaget en konstruktiv dialog med Kulturdepartementet om verksamheten vid EMS. Kungl. Musikaliska Akademien, Föreningen Svenska Tonsättare och Sveriges Radio är beredda att vid behov ingå i en styrelse för en interimslösning enligt modell från före detta Stiftelsen EMS, som skulle kunna utgöra en tillfällig organisationslösning för EMS. Akademien tillsammans med FST och Sveriges Radio menar att regeringen har möjlighet att via en myndighet inom kulturområdet slussa ett öronmärkt anslag till EMS och att de tre organisationerna kan erbjuda kunskap och kompetens för att på bästa sätt lösa den uppkomna situationen på såväl kort som lång sikt.

I betänkandet nämns inte med ett ord det svenska **musikarvet**. Akademien vill därför rikta uppmärksamheten på det faktum att en mycket liten del av äldre svensk musik finns i moderna utgåvor. Den absoluta merparten återfinns i arkiven och befinner sig i sådant skick att de inte omedelbart kan användas av dagens musiker. Denna brist är mycket allvarlig, eftersom den fått till följd att äldre svensk musik inte spelas eller sjungs i någon större utsträckning. Av samma skäl förekommer den inte heller i högre musikutbildning, där det borde vara självklart att blivande musiker och dirigenter kommer i kontakt med svensk musiktradition. Om man överförde denna situation till litteraturområdet skulle det innebära att endast ett litet urval av till exempel Strindbergs och Lagerlöfs arbeten fanns utgivna medan övriga arbeten endast fanns att tillgå i författarnas handskrivna manuskript på Kungl. Biblioteket.

Akademien har under senare år varit huvudman för utgivningen av **Franz Berwalds samlade verk** samt för serien **Monumenta Musicae Sveciae**, som innehåller så kallade kritiska utgåvor av äldre svensk musik. Utgivningen har fram till nu fått stöd av Statens Kulturråd. Sedan Kulturrådet 2009 avslagit Akademiens begäran om att få fortsätta denna verksamhet, har frågan om det svenska musikarvets fortsatta tillgänglighet blivit akut.

Akademien *föreslår* därför att en särskild **utredning tillsätts**, som får i uppdrag att komma med förslag till en hållbar lösning på hur äldre svensk musik på ett långsiktigt sätt ska kunna bli tillgänglig för utövare och lyssnare. Det ligger då nära till hands att se närmare på våra grannländer: Danmark med sitt nyupprättade Dansk Center för Musikudgivelser inom Det Konglige Bibliotek, och Norge, där Nasjonalbiblioteket nyligen fått särskilda statliga medel för "vern och publicering av den klassiske norske musikkarven".

Kapitel 18 En ny roll för Kulturrådet

Vi instämmer i att Kulturrådet skall vara statens företrädare i **portföljmodellen** med uppdrag att utarbeta **betning** som skall föreläggas den regionala förhandlingsparten. Vi delar också utredningens uppfattning att Kulturrådet skall göra samlade **bedömningar, uppföljningar** och **utvärderingar** av kulturpolitiken som underlag för regeringens beslut.

Eftersom vi avvisar förslaget om sfärer, är det vår uppfattning att Kulturrådet är statens företrädare i förhandlingarna med **institutionerna**.

Till skillnad mot utredningen anser vi att Kulturrådet även i fortsättningen skall **fördela bidrag** genom **expertkommittéer** till fria grupper och till fonogramutgivning.

Kapitel 19 Kulturinstitutionerna

Vi vill med emfas understryka vikten av att Kulturrådet i förhandlingarna med institutionerna anger **betning** som måste uppfyllas inom den flerårsperiod som gäller för avtalen, till exempel vad gäller kompositionsbeställningar och engagemang av svenska dirigenter.

Kapitel 20 Genomförande och konsekvensanalys

Direktiverna till utredningen innebär att dess förslag inte får medföra **kostnadsökningar**. Det är dock lätt att konstatera att förslagen inte kan genomföras inom nuvarande ramar om inte

omfördelningar görs. Vi kan inte acceptera, att de besparingar som skulle uppstå genom en nedläggning av Rikskonserter, omfördelas till dyra och illa genomtänkta administrativa reformer. I klartext innebär det att musiken går miste om dessa medel. Vi *kräver* att det genom nedläggningen av Rikskonserter frigjorda anslaget oinskränkt blir kvar inom musikområdet och används för att finansiera den nationella institution som vi föreslagit i kapitel 14-17.

Kulturpolitikens och konstens problem är inte brist på samarbete med civilsamhället eller förekomsten av många myndigheter och organisationer, utan **brist på ekonomiska resurser**. Kulturlivet har inte kompenseras för vare sig utökade uppgifter eller för kostnadsökningar. Det är det helt överskuggande problemet. Att kulturen är **underfinansierad** kräver ingen utredning utan endast **ökade anslag**. När utredningen inom givna kostnadsramar föreslår stora, dyrbara organisatoriska förändringar blir därför konsekvensen att underfinansieringen blir än större.